

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
Posamezne štev.
15 kr.

Oznaniła
ikrat natisnena
od vrste 15 kr

Naročnina,
oznaniła in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odpriše rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se priloži
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se neoziramo.

Nefrankvani pisni,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ostne poslani kujje
se ne vračajo.

Sedmi občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“

v Novem mestu, 4. in 5. septembra 1895.

(Dalje.)

II. Glavni zbor

vršil se je v četrtek, 5. septembra v veliki dvorani „Narodnega doma“. Ob $\frac{1}{4}$ na 10 dopoludne je otvoril zborovanje in nagovoril zbrane udeležence (okoli 200) I. podpredsednik „Zaveze“ gospod ravnatelj J. Lapajne tako-le:

Slavni zbor!

Častite gospe in gospičice tovarišice; cenjeni gospodje sobratje!

Došli ste iz daljne Primorske in bližnje Štajerske, došli iz naše Kranjske dežele med prijazno, vinorodno dolensko hribovje v to mično gostoljubno, slovensko Novo mesto. Sešli ste se, da se, kakor smo se že večkrat prej, posvetujemo o tem, kar bi koristilo našemu stanu in našemu slovenskemu šolstvu, kateremu zvesto služimo, da bi bilo v večji blagor naše ožje slovenske in naše širje avstrijske domovine. Ker Vas navdaja sveta navdušenost za te svoje prelepe ideale, zato mi bodite presrečno pozdravljeni!

Pozdravljeni mi bodite, ker ste jedini in složni, jedini bratje iz vseh slovenskih pokrajin! Vsaj nas veže le jedna naloga, le jedna sveta dolžnost in sveta skrb, in ta je, da gleštamo in negujemo najlepšo cvetko slovenskega naroda, slovensko mladino, naš mladi zarod, iz katerega hočemo izrediti vrle slovenske može, dobre slovenske žene!

Naša slovenska učiteljska „Zaveza“ je velika moralna moč, lepo zrcalo složnosti in vzajemnosti slovenskega učiteljstva. Kar je slovenskih učiteljskih društev, vsako se je z veseljem „Zaveze“ oklenilo. In tako je v „Zavezi“ posredno združenih nad 1500 članov, vrlih slovenskih učiteljev in učiteljic.

„Zaveza“ je imela od lanskega zborovanja v Gorici nekaj vseh trenutkov; s pomočjo vrlih goriških tovarišev odkrila je lani — baš na rojstni dan presvitlega cesarja — sponinsko ploščo vitezu Močniku v Cerknem, izvršila je važne sklepe lanskega zborovanja s tem, da je gledé šolskih beril izročila visokemu naučnemu ministerstvu spomenico, da je svojima prvima častnima članoma slovesno izročiti mogla zaslužene častne diplome in začela izdajati „Knjižnico za mladino“. Organ naše učiteljske „Zaveze“, vrli naš „Popotnik“ se dobro drži in vstreza po svoji mnogovrstni, izbrani vsebini zahtevam slovenskega učiteljstva. Njegov urednik, ki je tudi duša naše „Zaveze“, je letos dokončal svojo petdesetletnico. On je zaslužil, da bi se ga bilo, kar je ranjki predsednik tudi nameraval, na posebni način odlikovalo. Kar je kruta smrt pobrala, tega mi danes na-

domestiti ne moremo. A to, kar moremo, iz srea radi storimo: Čestitajmo danes našemu vrlemu uredniku vsikupno k njegovi petdesetletnici in zakličimo mu: Bog ga hrani nam še mnogo let!

V pretekli jednoletni dobi smo imeli tudi več žalostnih dogodkov. Izgubili smo svojega vrlega predsednika, ljubega brata in prijatelja, čvrstega šolnika Vojteha Ribnikarja. Še lani je vodil naše zborovanje, da-si je čutil kal bolezni v sebi, in še za letošnje zborovanje je delal priprave. Toda človek obrača, Bog obrne. — Neizprosna smrt nam je pobrala še druge velikane na slovenskem učiteljskem polji, vzela nam je Andreja Praprotnika, Mateja Močnika in še nekaj mlajših in starejših sobratov. Preveč mlajših in starejših sobratov! Preveč bi se zamudili, ko bi hotel neizmerne zasluge teh mož le nekoliko opisati. Zguba teh mož je neizmerna, kakor so neizmerne njih zasluge za slovensko šolstvo in učiteljstvo. Ohranimo jim hvaležen spomin na veke in veke! (Zbor vstane raz sedežev in zakliče Slava! Slava! Slava!)

Veseli spomin na preteklo jednoletno dobo je pa za vsakega Avstrijca to, da je letos naš predobri vladar, presvitli cesar praznoval že svoj 65. rojstni dan, kar nas s sladkim upanjem navdaja, da bodemo z Božjo pomočjo ućakali še 50letnico njegovega vladanja. Naš presvitli cesar je oće naše ljudske šole, on je prijatelj tudi slovenskih šol in omike v naši slovenščini; v jasen dokaz nam je najuovješe njegovo darilo, celjska slovensko-nemška gimnazija. Zato zakličemo Njegovemu Velićanstvu, cesarju Francu Josipu I. s srčno željo, da bi ga Bog še veliko let ohranil naši domovini, trikratni „Slava!“

Zbor se temu pozivu navdušeno odzove, gospod nadučitelj Schmoranzer pa predlaga, da se naznani ta izraz lojalne udanosti slovenskega učiteljstva brzojavnim potom pred Najvišji prestol, kar se soglasno sprejme in tudi izvrši.

Gospod predsednik opozarja potem zbor, da je treba določiti podpredsednika za današnji zbor, ker namreć II. podpredsednik ni navzoć. Predsednikovim namestnikom se potem doloći odbornik gospod Luka Jelenc in gospod tajnik naznani navzoćim dnevni red, kakor ga je zbor odposlancev določil. Na podlagi dnevnega reda dobi sedaj besedo gospod Ivan Stukelj, učitelj v Svetini k svojemu poročilu:

O narodnej vzgoji v Slovencih.

Njegov govor podamo tukaj doslovno.

Geslo: Vi, ki vas mati Slava je rodila,
Ki nji z naroćja vzeti, tuji ženi,
Ko jaz, bili ste zgodaj izročeni,
Da bi z omike mlekom vas dojila;

Da vi Germanki, ker vas je zredila,
Hvaležni ste, vas kletev ne zadeni!
A to unema sveto jezo meni,
Da prava mati nji bi se vmeknila.

Prešeren — Stritar.

I.

Nekoliko o pojmu narodne vzgoje v Slovencih.

Motrećim usodo slovenskega naroda silijo nam od vseh strani zgolj sami žalostni in britki spomini. Čitamo-li o znamenitih Slovencih izza davne dobe, ki so ne malokrat dosegli celo svetovno slavo, katerim je slovenska zemlja dala le zibelko in slovensko govorico, in morda o njihovej smrti še krsto in košček materine zemlje, da so legli k večnemu počitku, prepustivši vsa svoja trudapolna in imenitna dela tujej majki, večjidel Nemki ali Italijanki, ki jih je zgodaj sprejela v svoje vzgojno krilo, tedaj nas obhajajo

bolestne misli in posili se nam vprašanje: Je-li moralo to tako biti in ne drugače? Zakaj so se ti plemeniti možje, ki so splošno človeštvo plemenitili s svojimi deli, izneverili svojemu lastnemu narodu? — Odgovor: „Ker so se morali“. Zdrava narodova moč, zdrava slovenska zemlja sta jim pač dala čvrsto telo in bistrega duha — zaradi katerih darov so ti veliki možje dostikrat tudi spoštovali svojo domovino — a ubogi, od krute usode udarjeni, zaničevani in teptani slovenski narod ni mogel izkoriščati njihovega veleuma, ker jih ni mogel vzgojiti z narodno vzgojo na lastnih učiliščih, ker jim ni mogel dati ne kruha, ne slave, ker jih narod kot celota — ni potreboval. Žalostna beseda, a resnična. — In kako je v sedanjej dobi, zakaj se toliko inteligentnih mož izneveri slovenskemu rodu? Naša vzgoja v malih in srednjih šolah ne stoji povsod na narodnej podlagi!

Narodna vzgoja! Kaj li je to? Neumnost in nič drugega nego neumnost, jezikovna norost, ki je devetnajsto stoletje tako pridno goji. Ni-li vzgoja jedna in ista, nima li znaka in smotra obče-človeškega? Ni-li Kristusova vera prinesla najboljše vzgoje za ves svet? In oni blagi možje, ki so z umom in srcem vzgajali človeka, niso-li delali za najvišji, najblažji smoter, da bi splošno človeštvo prerodili v pravo človeštvo? Kaj nam je torej treba govoriti o slovenskej, slovanskej, nemškej, francoskej in drugej narodnej vzgoji? Kdor tako govori, ta izgovarja sam psihologično nesmisel. Resnica je, vzgoja je obče-človeška, a psihologija nas utrja v tem, da vsak narod mora delati, razvijati in izobraževati se sam po svoji naravi. Vsa pota vodijo v Rim, vsa pota vodijo tudi v obče-človeško vzgojo, a gotovo si bomo izbrali najpripravnejši in najkrajši pot, da dospemo do zastavljenega smotra. Narodna vzgoja je torej le najpripravnejši in najkrajši pot do obče-človeške vzgoje. Čemu bi se potikali torej po nepreglednej puščavi, čemu bi se izogibali pota, ko vemo, da nas le jedino ta privede v objubljeno deželo? In ta nam ne bi bil najljutejši sovražnik, ki bi nam to pot zabrañeval?

Čisto s pedagozičnega stališča govôrimo torej nekoliko o narodnej vzgoji v Slovincih.

„Pristna narodna vzgoja je ona, ki se dviguje na zgodovinskej podlagi“, pravi Lindner. Glavni vodi narodne vzgoje so: gojenje materinega jezika, proučevanje narodne zgodovine, spoznavanje najizbornejših del narodnega slovstva, ki je izšlo neposredno iz narodne samosvesti, katero se ne obrača na posebne stanove in zajme, temveč splošno na ves narod.

Vzgoja vsakega velikega naroda je sama po sebi narodna. A kaj naj rečemo mi o svojem malem stiskanem, nesrečnem narodu? Mi nimamo svoje narodne zgodovine, mi smo kakor bi se bili še le včeraj rodili kot narod, mi nismo dediči bogatih časov, da bi se ponosno sprehajali po narodnih zgodovinskih muzejih, narodnih slikarskih galerijah, narodnih muzikalnih in industrijskih lopah, ob zgodovinskih spomenikih itd. Ker nam kruta osoda ni napisala v zgodovino slavnih činov naših pradedov, opirati se mora narodna vzgoja na občno slovansko zgodovino in na le jeden, zelo važen del naše zgodovine t. j. na kulturni razvoj našega naroda, na materinščino in ž njo na dela narodnih pesnikov in pisateljev.

Ubog narod smo brez narodne starodavne zgodovine. Kakor nas je tukaj tepla nesmiljena usoda, ter nam iz svetovne zgodovine izbrisala ime Slovenec, tako nam je božja previdnost podelila drugo jedinstvo vzgoje v katoliški veri. Nam slovenskim učiteljem je vera sredstvo in smoter narodne vzgoje. Slovensko učiteljstvo jo je zato vedno skrbno čuvalo po geslu: „Verno narodu — verno cerkvi; verno cerkvi — verno narodu!“ ter delovalo vedno tako, kakor nam govori Gregorčič:

„Omiko z véro vred noséč,
Z obema narodnost družéč.“

Kakor so bile nekedaj o nevarnih časih strašnih turških navalov na našo ubogo domovino božji hrami našim pradedom tudi v telesno brambo, tako je tudi dandanes vsaka še tako mala gorska cerkvena zaščitnica narodnega jezika in narodne vzgoje, in vemo, da če v njej potihne slovenski glas, da bode genij mile nam materinščine ostavil šolsko poslopje.

Stavimo si sedaj vprašanje, doklej smo prišli Slovenci v narodnej vzgoji? Na to vprašanje odgovorim samo z nekaterimi glavnimi znaki. Slovenska narodna vzgoja že trpi ob korenini t. j. pri ljudskeji šoli. V srce nas mora veseliti žilavost in vztrajnost našega naroda, saj za ljudsko šolo na narodnej podlagi se vse bori: od priprostih skromnih občinskih zastopnikov do državnih poslancev. Koliko truda in napora bodemo morali v tem oziru še prebiti! Ravno isto velja tudi za srednje šole. Kaj čemo govoriti o narodnej vzgoji na visokih šolah? Slovenski mladenič, dovršivši velike študije na tujem vseučilišču, mora se sam vzgajati na narodnej podlagi in se učiti pozneje v življenji, ako hoče v resnici koristiti svojemu narodu.

Narodna vzgoja je pa še v drugem oziru jednostranska. Za srednji stan pogrešamo narodne vzgoje, z drugimi besedami, da bi si vzredili na narodnej podlagi dovoljno število umnih kmetovalcev, rokodelcev in obrtnikov, da bi jih privedli na ono stopinjo narodne prosvete, ki jo zahteva sedanji čas. Kakor še marsikje drugej, tako je tudi tukaj kriva narodova ubožnost. Narod nima denarnih sredstev, da bi si ustanovil narodnih kmetijskih, kupčijskih in obrtnih zavodov. Skoro vsa slovenska inteligenca prirašča iz preprostega naroda. Ako se že odloči kmet ali mali rokodelcec, da bi sina višje izobrazil, pošlje ga v gimnazijo in potem v višje šole; da bi ga pa dal izobraziti za srednji stan, tega pa neče umeti, ker misli še vedno na oni čas, ko si je priprost Slovenec pridobil lahko lepo imovino. Čemu torej višje izobrazbe za to stroko? Sinovi imovitih višje izobraženih obrtnikov in rokodelcev pa se na tujih učiliščih večjidel odtujijo svojemu narodu in ta nima potem nobedne koristi od njih.

V zadnjem času se je že tudi nekoliko storilo za višjo dekliško izomiko na narodnej podlagi.

II.

Narodna vzgoja na ljudski šoli.

Dragocena nam je dedščina naših pradedov, t. j. katoliška vera in materni jezik, kot trdna podlaga duševnemu narodnemu kapitalu, zato jej mora ljudska šola biti čvrsta zaščitnica. V prvem delu svojega govora označil sem stališče slovenskega učiteljstva napram katoliškeji veri, ker pa verouk ne spada v popolno območje posvetnega učiteljstva, zato preidem takoj na gojenje materinega jezika.

Tudi iz tega predmeta le najvažnejše. Dosedanje nače čitanke niso popolnoma cvet narodnega slovstva, ki pripada ljudskeji šoli. Naše najizbornejše pesnike in pisatelje mora poznati ljudsko-šolska mladina, ako hočemo, da bode v resnici narodno vzgojena. Tu ne mislim, da bi se učila njih životopisov na pamet. Po njihovih delih in spisih jih morajo spoznati. O posameznih pesnikih in pisateljih zadostuje tu mal sestavek, tam mična pesmica, ali pa celó samo kratek zlat izrek. Odrasli ljudje se potem navdušujejo za naše pesnike in pisatelje, ako so po korenito obravnavanih berilih spoznali pisatelje, ter že v ljudskeji šoli dobili za nje prvo navdušenje. Natančneje se ne bodem spuščal v to disciplino, kar nam je že itak znano, a toliko je gotovo, da učimo malo slovnice, pa tisto korenito, več pa nam je skrbeti za živo narodovo govorico, to se pravi, da otroci in učitelji govore lep, živ, književen, toda skozi naroden jezik, da, kjer-koli moremo, pri jezikovnem pouku podavamo cvetove iz narodne poezije, posebno prelepe narodne pregovore, ki so narodna modrost. V jezikovni predmet mora učitelj zastaviti vse svoje moči.

Petje blaži srce, navdušuje za vse lepo in vzvišeno. Katera pesem pa ima večo moč do narodovega srca nego narodna! K narodnim pesmim prištevam tudi vse one, ki so spisane in zložene v resnično narodnem duhu. Za narodno vzgojo torej narodno pesem v šolo.

V domovinoslovji naj učenci v resnici spoznavajo krasoto, rodovitnost, zdravost in slavne može naše mile slovenske zemlje, a ne s puhlimi navduševalnimi frazami in mnogobrojnimi registri vsakoršnih geografskih imen. Narodna vzgoja ima veliko moč v domovinoslovji.

Mnogo lepih starodavnih narodnih navad in običajev je še med narodni; ker ti vežejo družinsko življenje in mu dajejo neko mičnost, in ker ta mičnost varuje proti zlim nravém, ima ljudska šola dolžnost jih spoštovati, ž njimi seznanjati in jih čuvati v prid narodnej vzgoji.

Pred vsem pa je treba, da vzredimo otroke slovenskega naroda v samočinnosti, samostalnosti in odločnosti, katere lastnosti s krepko roko vodijo do pravega blagra in sreče. Da me ne obdolžite šovinizma, nečem naštevati tu takozvanih „patentiranih“ lepih lastnostij, s katerimi se bahačijo nekateri narodi, češ, da so le te specifično njim lastne, a ne tudi drugim narodom. Mi vemo, da masa slovenskega naroda je nravna, zato skrbimo, da ostane taka. Vadimo torej otroke v lepih narodnih lastnostih, a z vso strogo-stjo jih odvracujmo od zlih nravij.

III.

Učiteljevo delovanje za provspéh narodne vzgoje zunaj šole.

Učiteljski stan je že tako težaven, ter zahteva celega moža, da mnogo in dovolj stori oni učitelj, ki je vesten v šolske j vzgoji in šolskem pouku. A naš narod je ubog, ter potrebuje od vseh strani j podpore, torej pomagaj, kdor pomagati more. Ako te je Bog obdaril s muzikalnim poslušom, popolnuj to zmožnost, deluj v učiteljskih in pevskih društvih za petje in godbo in s tem boš pospeševal narodno vzgojo. Organistova služba ni poniževalna služba — kjer vlada j povoljne razmere med učiteljstvom in duhovništvom — temveč učitelj-organist dela čast in okrepljuje ugled sebi in svojemu stanu, in kar je pri tem največ vredno, opravlja prelepo delo v prid narodne vzgoje. Koliko pogrešamo in koliko bi koristili z muzikalno zmožnostjo narodnej vzgoji, to vemo najbolje oni učitelji, katerim je nebo odreklo ta neprecenljivi božji dar.

Šolska oblastva priporočajo učiteljem nadaljnje izobrazovanje. Torej na delo h knjigam! Ta mesec Komensky, drugi mesec pride na vrsto Diesterweg, Pestalozzi, Öhler i. dr. i. dr. Študiral si in študiral, bavil si duha in morda razširil tudi duševno obzorje, ali kaj bode dobila od tega narodna vzgoja? — Malo ali nič. Take študije morajo biti previdne. Prebiraj, a izberi si samó to, kar bi naravnost koristilo vzgoji tvojega naroda. Take študije naj ne bodo drugi ali tretji natis zrelostne ali sposobnostne skušnje. Natrpána glava z raznoterimi vedami kakor naučni slovník človeku srea ne razveseljuje in vse te vednosti koristijo toliko, kakor zakopan zaklad. Napačno mnenje je tudi, da bi koristilo šoli in sploh narodni vzgoji le samo ono, kar se piše jedino le za šolo in učitelje. Zato učitelji segajmo naravnost v naše narodno slovstvo in nakopičili si bomo zaklad za narodno vzgojo. Učitelj mora sploh težiti za tem, da postane strokovnjak v tem ali onem predmetu. S samim šolskim vrtnom, umno urejenim, koristiš narodnej vzgoji več, nego če brez pravega zmisla preštudiraš 100 tujih pedagogičnih del in za nameček še 100 didaktično-metodičnih. Da celo kot občinski tajnik pridobiš si s taktnim postopanjem veljavno besedo, s katero mnogo koristiš šoli in občini, splošno pa narodnej vzgoji.

IV.

Razna društva, ki pospešujejo narodno vzgojo.

1. Katero vzgojno društvo je to, ki najbolj veseli vsako slovensko rodoljubno srce, mi ni treba praviti, in je tudi ne bodem poskušal proslavljati in povzdigovati s sladkimi besedami, ker se samo sebe z dejanjem povzdiguje. Zato kar kratko lahko rečemo: „Z družbo sv. Mohora bo živela, z družbo sv. Mohoru bo hirala narodna vzgoja.“ Napnimo torej vse moči, da jo širimo med narodom.

2. Potem imenujem družbo sv. Cirila in Metoda, kot najizbornejšo boriteljico za našo „narodno vzgojo“.

3. Našo „Zavezo“, kot zastopnico vseh slovenskih društev, ki so na praporu zapisala „narodno vzgojo“.

4. Naša izvrstno uredovana strokovna lista „Popotnik“ in „Učiteljski tovariš“, potem „Vrtec“, „Knjižnico za mladino“, „Slovensko matico“, kakor tudi vse druge časopise, čitalnice, bralna in pevska društva, ki tako ali drugače skrbijo za prospeh narodne vzgoje.

5. Slednjič imenujem dično „Pedagogičsko društvo“ v Krškem in sicer zato slednjič, ker bi rad dostavil še nekaj dobrohotnih besedij in dobrohoten predlog v provspheh slovenske pedagogike.

„Pedagogičsko društvo“ nam je podalo že mnogo koristnih del, mej temi občno pedagogiko, s katero nam je pripomoglo, da smo prišli do tako potrebne slovenske znanstvene pedagogične terminologije. Prava potrata časa in pa denarja bi bila, ko bi nam hotelo sedaj podajati prevode popolnih tujih zbranih pedagogičskih klasikov, posebno nemških, ki so nam že tako pristopni. Brez pomena za narodno vzgojo bi bilo, da bi dalo n. pr. posloveniti Rousou-vega Emila v še tako popularnem slogu. To delo je učinilo mnogo dobrega, a zaradi pretiranega realizma in naturalizma provzročilo mnogo gorja, ter v propad pahnilo mnogo francoskih družin. Kakor to delo, tako naj bi se podajali spisi, ki imajo večno vrednost v takej obliki, ki bi bila pristopna tudi širjemu občinstvu.

Sploh bi bilo želeti, da bi se „Pedagogičsko društvo“ postavilo na širjo podlago, ter naj postalo središče slovenskih vzgojiteljev od malih do velikih šol; zato naj se razum učiteljev povabi tudi druga inteligenca slovenska v njega delokrog, zlasti profesorji srednjih šol in duhovniki.

V gmoten prospeh tega prekornega društva na slovenskem pedagogičkem polju naj postane vsako slovensko učiteljsko društvo član — (morda pokrovitelj) — za toliko članov, kolikor jih šteje vsako posamezno društvo.

* * *

Bližam se h koncu svojega govora in čimdalje bolj uvidevam, da nisem kos tej nalogi, ki sem si jo izbral, in sicer:

1. zato, ker je ta snov jako obsežna, in je težko izbrati iz nje oni del, ki bi bil posebno markanten, ter bi se dal stisniti v okvirje kratkega govora.

2. Ta snov se strogo tiče tudi slovenske politike; zaradi tega sem marsikaj, kar bi iz polnega srca tako rad povedal, samo iz tega vzroka izpustil, da bi se ne reklo, mi „Zavezniki“ politikujemo v svojih zborovanjih.

Predno končam, dovoljujem si še nekoliko besed. Povdarjal sem narodno-slovensko vzgojo. Ni-li to nesrečen separatizem v škodo avstrijskemu rodoljubju? Od visoke strani se nam slovenskim učiteljem tako rado govori o avstrijskem domoljubju, katero bi moralo stati nad narodnim rodoljubjem. Kako naj umevamo to? Morda tako, jedno

tretjino dajmo slovenski domovini, dve tretjini pa Avstriji? Ne tretjine, ne desetine, ampak vse naj ima Avstrija, tako smo delali Slovenci in tako bomo vselej. Psihologično dognano je, da je človeku del vedno bližji nego celota. Skrbeti nam je torej za del; kajti če je ta slab, vprašam vas, kako bode koristil celoti? Kako se bode popél oni do vzvišene človečanske ljubezni, ki ne ljubi lastnega očeta, lastne matere? Kje neki drugej hočeš bolje delati za Avstrijo, nego v slovenskej domovini? Tukaj si si postavil svojo delavnico, in tvoji izdelki dlani in uma bodo vzajemno koristili tudi velikej Avstriji. S čim naj primerjam avstrijsko domoljubje? Z lepim studentem. Je-li ta voda, ki teče tu po kotanji, in ta, ki veselo skače po kamenji, drugača nego ona, ki šumota v vrtinci in zopet ona, ki se mirno pretaka po gladkej strugi? Jednega in istega izvira je in vsa kristalno čista. Avstrijsko domoljubje nam Slovencem ni prazno čustvovanje, ki se da samo izraževati v lepih besedah ob svečanostnih prilikah, ampak dejanska ljubezen, ki jo hočemo dovesti do iste vzorne lepote, katere si želimo, za katero se trudimo za lastno svojo ožjo domovino. Tisti, ki ovira Slovence v narodnej vzgoji, bije v lice ljubeznjivej in veličastnej Avstriji. Slovenska narodna vzgoja ima napisano na praporu geslo: „Vse za vero, dom, cesarja!“ In ves slovenski narod je za nami, torej: „Naprej!“ — Z nami pa bodi Bog in sreča junaška! (Živahno odobravanje.)

Resolucija.

Slovensko učiteljstvo zbrano v VII. skupščini svoje „Zaveze“ v Novem mestu, dne 5. septembra 1895 je z vso važnostjo pretresovalo vprašanje, kako bi s pristno narodno vzgojo osrečevalo svoj mili narod, ter sklenilo nastopno resolucijo.

1. Materinščina in narodno petje naj se goji s skrbjo in važnostjo.
2. Katoliško vero — dragoceno dedščino naših očetov — smatramo slovenski učitelji kot sredstvo in smoter narodne vzgoje.
3. Slovenska mladina naj v leposlovnem berilu temeljito spoznava naše najizbornejše pisatelje in pesnike, v domovinoslovji pa krasoto, rodovitnost in slavne može slovenske zemlje.
4. Vzredimo slovensko mladino v samočini, samostalnosti in odločnosti.
5. Narodna vzgoja bo dotlej silo trpela, dokler se ne izvede § 19 temeljnega zakona v pravico Slovencem.
6. Narodna vzgoja v Slovencih je jednostranska; skrbi se za nižjo in najvišjo omiko, malo ali pa celo nič za izomiko srednjega stanu zbok slabega gmotnega stanja v slovenskem narodu.
7. Z „Družbo sv. Mohora“ živi, z „Družbo sv. Mohora“ bo hirala narodna vzgoja po slovenskih domovih; zato jo podpirajmo z vsemi močmi.
8. Družbo sv. Cirila in Metoda spoznavamo kot najizbornejšo boriteljico narodne vzgoje.
9. „Pedagoško društvo“ naj se postavi na širšo podlago, da bode pristopno v obče slovenski inteligenci.
10. Zaveza kot zastopnica slovenskega učiteljstva si je na prapor zapisala „narodno vzgojo“.
11. V prosep narodne vzgoje so vse podpore vredni: naša strokovna lista „Potnik“ in „Učiteljski tovariš“, „Slovenska matica“, „Kujžnica za mladino“, „Vrtec“, čitalnice in bralna društva.
12. Učitelj naj vse nadaljnje izobrazovanje porabi v narodno vzgojo.

(Konec prih.)

Načrt za računanje na

(Profesor L. Lavtar.)

II. Učni

Ura	Š o l s k o					
	p r v o		d r u g o		t r e t j e	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
1.	Števili 4 in 5, konkretno	Pisanje znakov: L L	Oblečene naloge za seštevanje (2. rač., 9)	1—1 (prim. 2. rač., str. 9 in 10)	Shvatba števil do 1000. Števne vaje (3. Rchb., str. 2 in 3, za 2 uri)	Vaje: 4 m = . cm, 3 l 4 cl = cl 5 dm 2 cm 6 mm = . mm
2.		Vaje: . + . = .. v prost. do 3 (prim. 1. rač., 5)	1—1, kratko na pamet	Vaje: 18—4 (2. rač., 10)	detto.	8 S 4 D 5 J = . J (prim. 3 Rchb., str. 3 in 4)
3.	1 par = 2 kosa	detto.	Števne vaje (prim. 2. rač., 10)	Odštevanje osn. števil v prost. do 30 n. pr. 23—2 (2. rač., 10)	Branje in pisanje števil	Sestava in razstava števil n. pr. 600 + 4 = 604
4.	Bralne vaje v prostoru do 5 (prim. 1. rač. str. 5)	Vaje: ... + . = ... v prost. do 5 (prim. 1. rač., 5)	Oblečene naloge za odštevanje (2. rač., nal. 1—5, str. 11)	21—2 (2. rač., 11)		623 = 600 + 23 (prim. 3. Rchb., str. 5)
5.	Štetje reči za ogled	detto.	Obleč. naloge za odštevanje (2. rač., nal. 1—5) in pripravlj. na sestavlj. nal. (2. rač., 12)	Mešane vaje n. pr. 18—9 + 7 (2. rač., 12)		Vaje 1. in 2. ure
1.	Konkretni števili 4 in 5, številni podobi 4, 5	Pisanje števil podob za števila do 5		Seštevanje enakih osnov. števil v prost. do 30. (Prim. 2. rač., str. 12 in 13, prvi 2 skupini)	Spoznav. pojmov „seštevati, seštevan., vsota“ iz priprostih na tablo napisanih primerov, n. pr. 4 + 5 = 9	Seštevanje D, ali S (prim. 3. Rchb. str. 6)

jednorazredni ljudski šoli.

(Dalje.)

načrt.

l e t o						Teden
č e t r t o		p e t o		6. 7. in 8.		
neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno	
Kakor 3. šolsko leto			Vaje n. pr. : $328 \times 200 =$ $328 \times 60 =$ $328 \times 9 =$ $328 \times 269 =$		Naloge o ceni utežnih mer (Anh., 15, 16)	3.
detto.			Iste vaje, pa: 328×2 328×6 328×9 328×269	Op. Učenci se uvedejo v slike računov	detto.	
detto.			Iste vaje pa prav kratko po znanem pravilu		Računi o ploščini a) pravokota (kvadrata) b) paralelogr. c) trikotnika d) trapeca	
detto.			Vaje n. pr. a) 6 dkg 4 g 5 dg 3 cg 2 mg : 4 b) 6 Dt 4 T 5 S 3 D 2 J : 4 c) 64532 : 4 na 2 uri		detto.	
detto.					detto.	
	Shvatba števil do 1000 (primeri 3. Rehb. str. 82, 83)		a) 980 cm : 30cm b) 4682 J : 300 J	Na tablo se nariše na trikotnike razdeljen mnogokotnik itd.	Izračunavanje ploščine pravilnega mnogokotnika	

Š o l s k o

Ura	Š o l s k o					
	p r v o		d r u g o		t r e t j e	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
2.	Vaje α, β, γ v prost. do 5 <i>a)</i> z uporabo rečnih imen <i>b)</i> imena se spuščajo	Pisanje šte- v podob za šte- vila do 5		Iste vaje s krajšo pisavo n. pr.: $1+1=2 \times 1=2$		Prištevanje S ali D n. pr. <i>a)</i> $4hl\ 30l + 4hl$ <i>b)</i> $130 + 600$ (3. Reh., 7, 8)
3.	Bralne vaje v prostoru do 5, šte- vilke 1, 2, 3	Pisanje zna- kov $\begin{array}{ccc} & \perp & \llcorner \\ 1 & 2 & 3 \end{array}$		Štev. jednak, osn. števil je tudi večje od 3, daljša in kraj- ša obl. n. pr. $2+2+2+2=$ $4 \times 2=8$ (2. rač., 13)		Vaje: <i>a)</i> $7\ m$ $63\ cm + 5\ cm$ <i>b)</i> $427 + 2$ (3. Reh., 7)
4.	Številki 4 in 5 v zvezi z $\begin{array}{cc} 4 & 5 \end{array}$	Pisanje zna- kov $\begin{array}{cc} 4 & 5 \\ 4 & 5 \end{array}$		Vaje $2 \times 5 =$ $5 + 5 = 10$, vse v pro- storu do 30 (2. rač., 14)		Vaje: $58 + 20$ in <i>a)</i> $4\ m\ 37\ cm$ $+ 40\ cm$ <i>b)</i> $547 + 40$
5.		Pisanje šte- v podob in šte- vil do 5		Vaje 2×1 na kratko n. pr. $2 \times 1 = 2$ (2. rač., str. 14 in 15)		detto.
	Znaki $ \perp \llcorner$ Vaje: $\bullet + \bullet = \bullet\bullet$ Bralne vaje v računici. Števila 4 in 5. 1 par = 2 kosa		Ponavljjanje osn. vaje 1—1. Odštevanje osnovnih števil v prostoru do 30. Števne vaje. Oblečene nalge <i>a)</i> za pri- števanje, <i>b)</i> za odštevanje, <i>c)</i> pripravljalne na se- stavljene			Shvatba števil do 1000
	Konkretni števili 4 in 5, njih številni podobi; vaje α, β, γ v prostoru 1—5; bralne vaje v prost. 1—5; številki 4 in 5		1×1 <i>a)</i> v podobi sešte- vanja, <i>b)</i> v podobi mno- ženja za številni prostor 1—30			Spoznavanje pojmov „se- števati, seštevancee, vsota“ Seštevanje D ali S Prištevanje S, osnovnih števil in D

l e t o						Teden
č e t r t o		p e t o		6. 7. in 8.		
neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno	
Število do 10000, števene vaje (3. Reh. 83)	Razstava in sestava enot (3. Reh. str. 84)		a) 980cm : 30cm b) 4682 J : 300 J c) 4682 : 300 pri popravil odpadke pravilo		Izračunanje ploščine praviilnega mnogokotnika. Iz primerov se posname pravilo	4.
Branje in pisanje števil 1—10000	detto.		Mehanično deljenje števil z D, ali s S itd.	Meri obseg in premer kroga in izračunaj : $H = 3 \cdot 14$	Še več takih nalog, pa deljenje izvršé učenci —	
Števila do 100000, števene vaje (3. Reh. 85)	Razstava in sestava enot (3. Reh. str. 85, 86)		detto.		Izračunanje krogevega obsega iz danega premera	
Branje in pisanje števil 1—100000	detto.		detto.		detto.	
Kakor 3. šolsko leto	Ponavljjanje o izvajanji pravila za množenje z mešanimi celimi števili. — Deljenje z osnovnimi števili (izvajanje pravila)		Nologe o ceni utežnih mer (nadaljev.) — Računi o ploščini a) pravokotnika (kvadrata), b) paralelograma, c) trikotnika d) trapeca		3.	
Shvatba števil do 1000, 10000, 100000	Pravilo za deljenje z D, s S itd.		Izračunanje ploščine praviilnega mnogokotnika. Izračunanje krogevega obsega		4.	

(Dalje sledi.)

Dopisi in druge vesti.

Iz Radovljice. (Kovšceva slavnost in okrajno učiteljsko zborovanje v Kropi.) Učiteljsko društvo radovljiškega okraja sme se s ponosom spominjati dneva, katerega je priredilo v spomin svojega bivšega predsednika Marka Kovšce, slavnost odkritja spominske plošče. Ko je namreč lansko leto umrl obče priljubljeni predsednik našega društva in izborni zagovornik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu, Marko Kovšca, sklenili smo pri zborovanju v Radovljici dne 28. decembra l. l., da se vzida v njegov spomin v šolsko poslopje v Kropi spominska plošča. Ta slavnost se je vršila 31. julija t. l.

Zjutraj rano smo stopali proti Kropi. Pokanje topičev nas je prepričalo, da hoče z nami se spominjati Marka Kovšce tudi Kropa, ter da nas, njegove slavitelje, prijazno pozdravlja. Pred Kropo nas je izenadil lep slavolok z napisom „Bog naj čuva vaš dohod“.

Ob 1/29. uri je bila slovesna sv. maša, katero je daroval preč. gospod župnik Fr. Höningmann z večjo asistenco. Pri maši so peli pevci učitelji, a po maši gg. duhovniki še libero. Potem smo se podali na pokopališče na grob pokojnikov, kjer je društvo položilo lep venec ter so zapeli pevci „Blagor mu“. Na to se je vršila slavnost odkritja spominske plošče v šolskem poslopju. Slavnostni govor je imel gospod profesor Franc Levec, kateri nam je naslikal v krasnih besedah pokojnikovo delovanje ter nas navduševal v posnemanje. Pevci so zapeli od prof. A. Nedveda nalašč zato zloženo krasno slavnostno kantato in odkrila se je spominska plošča, katero smo vsi občudovali, kajti ista je od gospoda J. Vurnika v Radovljici umetniško dovršeno izdelana ter ima napis:

Svojemu mnogoletnemu predsedniku,
vzornemu nadučitelju

MARKU KOVŠCI

* 25. sušca 1838. Podvelbom

† 24. svečana 1894. v Kropi

postavilo hvaležno okrajno učiteljsko
društvo radovljiškega okraja.

Nad ploščo pa je prav dobro pogojena iz marmorja izklesana pokojnikova glava.

Slavnosti se pa ni vdeležilo samo veliko domačih in vnanjih učiteljev, ampak tudi velika množica Kropovčanov, znak, kako priljubljen je bil ranjki Kovšca, ki je neumorno deloval tu 18 let.

Po slavnosti je bilo okrajno učiteljsko zborovanje. Gospod predsednik, c. kr. okr. šolski nadzornik A. Žumer je tople pozdravil navzoče, osobito gospoda prof. Fr. Levca, ude krajnega šolskega sveta v Kropi in vnanje učitelje ter imenoval svojim namestnikom gospoda nadučitelja A. Grčarja.

Zapisnikarjema sta se z vzklikom določila gg. Medič in Rant, a overovateljema zapisnika gg. Grčar

in Stiasny. — Gospod predsednik se je na to spominjal umrlih tovarišev K. Bernarda in Hrovata, v katerih spomin se je zbrano učiteljstvo vzdignilo raz sedežev ter prebral doše razpise in ukaze deželnega šolskega sveta.

Potem je poprosil besede gospod profesor Fr. Levec ter se s toplimi besedami poslovil kot bivši nadzornik od učiteljstva našega okraja. Gotovo ga bo vsak od nas ohranil v hvaležnem spominu.

Običajna točka „Poročilo c. kr. okrajnega šol. nadzornika“ je izostala, ker je gospod A. Žumer še le malo časa nadzornik našega okraja. Omenil je le, da hoče hoditi po stopinjah svojega prednika.
(Konec sledi.)

Ljutomer. (Okrajna učiteljska konferencija.) [Konec.] VI. G. učitelj Karba, Ljutomer je govoril o risanju brez stigem, ter nam je v svoji jedrnat in poučljivi razpravi pokazal, kaj in kako naj se riše brez stigem; poslednje je pokazal na nekaterih zglednih primerih s kredo na tabli, pri tem je povdarjal, da učenci pri risanju brez stigem naj ne rabijo nobenega merilnega pripomočka. Razgovora so se vdeležili gg. Schneider, Schetina, Sadú, Robič in predsednik; ta je posebno opozarjal na Düms-ovo risarsko zbirko. Gospod Robič stavil je naslednja predloga: a) ker so v naših šolah uvedene Grandauer-jeve in Eichler-jeve risarske zbirke, prirejane na nižji in srednji stopnji za stignografično risanje, katero pa se je z odlokom visokega c. kr. deželnega šolskega sveta dne 26. julija 1894, št. 827 odpravilo, in namesto tega zaukazalo brezpično risanje, prosi se visoki deželni šolski svet, naj blagovoli izdati novih pripravnih predlog za brezpično risanje ter jim pridjati dotično navodilo. b) Dokler teh predlog ne dobimo, naj stalni konferenčni odbor sestavi za vse kategorije tuokrajnih šol tvarino za brezpično risanje na podlagi Düms-ove risarske zbirke ter predloži svoje delo z dotičnim poročilom v prihodnji konferenciji. Gospod predsednik se strinja z nazori gospoda predlagatelja, čegar predloga se sprejmeta.

VII. a) Gospod nadučitelj Pušenjak — Cven poroča o stanju šolskih vrtov oziroma drevesnic v ljutomerskem okraji. Iz poročila je razvidno, da šolsko vrtnarstvo v tem okraji napreduje in da se ljudstvo vedno bolj za šolske vrte zanima. Gospod poročevalec pozivlja svoje kolege, naj prekoristno napravo šolskih vrtov z vso skrbnostjo povpspešujejo, saj je dobro urejen šolski vrt tudi važno sredstvo za povzdigo učiteljevega ugleda izven šole. (Odobranje.) Gospod predsednik poročevalca zahvali za njegovo trudoljubivo delovanje.

Poročilo o stanju šolskih vrtov v gornjeradgorskem okraji je izostalo, ker gospod poročevalec Budna (na dopustu) ni bil navzoč.

b) Gg. Robič in Erženjak poročata o stanju okrajnih učiteljskih knjižnic; poročili se vzamete na znanje in predlogi za nakupovanje novih knjig se sprejmejo.

VIII. Sledijo dopolnilne volitve v stalni, knjižnični in vrtnarski odbor v ljutomerskem šolskem okraju: v prvih dveh so gg. Cvahte, Karba in Robič, v poslednjem pa Cvahte, Pušenjak in Robič. — V gornjeradgorskem okraju ni nobene spremembe.

IX. Od samostalnih predlogov smo sprejeli naslednje tri, katere je stavil gospod Robič:

a) Stalnima konferenčnima odboroma se naroči, da vzameta sledečo vprašanje v pretresovanje ter o njem o prihodnji konferenciji poročata in primerno nasvetujeta: „Kako naj šole ljutomerskega in gornjeradgorskega šolskega okraja proslavljajo 50letnico vladanja presvitlega cesarja?“

b) Visoki deželni šolski svet se prosi, naj blagovoli nadaljevati izdajo inštrukcij k učnim načrtom, da se dotična zbirka popolni (drugi deželni jezik, zemljepis, zgodovina, risanje, ženska ročna dela).

c) Visoki deželni šolski svet se prosi, da blagovoli nadaljevati zbirko šolskih zakonov in ukazov za Štajersko od 23. zvezka, oziroma od leta 1891. naprej. Po dognanem vsporedu izrazi gospod predsednik svojo zahvalo in priznanje gg. poročevalcem in vsem govornikom, ki so se potrudili, da se je konferencija tako častno in uspešno izvršila ter apeluje spominjajoč se lepega gesla našega presvitlega cesarja na skupno in vzajemno delovanje „z združenimi močmi“.

Konferencija je zaključil ob 3. uri, ko je trajala neprtrgano 6¹/₂ ur.

Gospod Robič se mu zahvaljuje v imenu učiteljstva za njegove poučljive opazke in za vrlo nepristransko vodstvo konferenčnih obravnav.

Pri skupnem obedu v stari pivarni, katerega se je vdeležil tudi gospod nadzornik, nam je došla iz Vellacha na Koroškem sledeča brzozjavka Njega vzvišenosti gospoda c. kr. namestnika: „Bitte den Versammelten meinen herzlichsten Dank und besten Gruss mitzuthemen. Statthalter Kübeck“. Zaslisavši te vesele besede nazdravljali smo Njega vzvišenosti s prvim navdušenim „živio!“, z drugim zasluženemu nadzorniku in s tretjim je počastil gosp. nadzornik svoje za poklic vneto učiteljstvo. Na kolodvoru, kamor smo gospoda nadzornika in več kolegov ob 6. uri spremljali, razšli smo se z željo, naj bi današnja konferencija bila koristna za nas in za našo šolstvo!

Tistim 9 učiteljskim osebam pa, katere se demonstrativno niso vdeležile skupnega obeda, kličem gledé na današnje razpravo o učiteljskem ugledu: „Pokažite svojo kolegijalnost ne samo v besedah, ampak tudi očitno v dejanjih, tako bodeite svogemu ugledu bolj koristili, nego s strastno razdružnostjo!“

Iz goriškega okraja. V zadnji številki „Potopnikovej“ bilo je čitati kratko poročilce o sklepih učiteljske konferencije v Št. Petru pri Gorici dne 11. septembra t. l. To poročilce posneli ste najbrž gospod urednik iz drugih listov,*) kajti prijavi so je slovenski, nemški (N. Fr. Presse) in italijanski časopisi, znamenje, da je dokaj važno. Ker pa je v onih poročilih jedna točka izpuščena, dovolite, gosp. urednik, da jo tu navedem. Glasi se: Preslavni c. kr. dež. šolski svet naj blagovoli za prihodnje izdati naredbo slavnemu c. kr. okr. šolskemu svetu, da se pri oddajanju boljših učiteljskih mest (jaz bi dostavil še pri pomikanju učiteljskih oseb v višje plačilne vrste) ozira na službena leta in družinske razmere prosilcev iz okraja. Tudi ta predlog je bil, kakor vsi drugi, brez ugovora soglasno sprejet, kar je znamenje, da se je v tem oziru do sedaj res gresilo.

Pri konferenciji v Št. Petru govorilo se je tudi o naši knjižnici. V goriškem okraju je 99 učiteljskih oseb, katere plačujejo za knjižnico, ali vkljub temu je ona tako suha in medla, da se je kar čuditi. Lepoznanskih del (v štirih jezikih) je n. pr. okoli 60—70. Med te so ušeta dela: Zakrajšek — Lira in cvetje, Podreka — Slavia italiana, Edbin Costa, Valentin Stanič, Gregorič — Pesmi, Schimani — Schule der Belehrungen, Perko-Juraj Carić itd. Med jezikoslovnimi deli (okoli 60) je največ šolskih beril in abecednikov v slovenskem, nemškem in italijanskem jeziku. Kaj ne, da je to krasna knjižnica!!? Ko se je pri konferenciji o tej točki govorilo, naznanilo se nam je kar jednostavno, da sta dva učitelja (gg. Vodopivec in Lavrenčič) račune pregledala in v redu našla, a gospod nadzornik je dodal, da se denar, ki ga učiteljstvo plačuje za nakup knjig, deloma nalaga v hranilnico. Nek učitelj je grajal tako početje, ter zahteval, naj se denar vporabi za to, v kar je namenjen. Primerjal je tako ravnanje evang. hlapcu, ki je zakopal svoj talent. In jaz vprašam: ali se še kje v Avstriji dela tako, ali je to v zmislu zakonov, ali nas vežejo postave z ozirom na plačevanje za knjižnico, ako se oni denar rabi za druge namene? Ne privoščijo nam ne telesne ne duševne hrane! Kaj reče k temu preslavni c. kr. deželni šolski svet?

V nekem okraju v naši deželi bile so volitve za deželni zbor. Tudi nekateri učitelji so bili izvoljeni volilcem. Gospod glavar je uplival na nje, da bi volili narodne mlačneže, da ne rečem nasprotnike. Nekateri so ostali možjé, značaji; storili so, kakor jim je dolžnost velevala, a žal med vsemi našla sta se tudi dva, ki sta — padla.

Bog jima odpusti! Kako zaupanje, kako spoštovanje naj ima ljudstvo do takih učiteljev, vzgojiteljev!

Da, da, v boji se kažejo značaji!

*) Da, ker nam je izvirnega poročila nedostajalo. Uredn.

Pavel Kavčič †.

Dne 27. septembra t. l. umrl je v Senožečah — trgu na Notranjskem — tamošnji nadučitelj gosp. Pavel Kavčič.

Ranjki se je rodil 25. januarja l. 1852. v Godešči pri Škofji Loki na Gorenjskem; preminol je torej v najlepši dobi svoji! — Po dovršenih ljudskošolskih naukah šolal se je na gimnazijah v Kranji in Ljubljani. Dovršivši 6. gimnazijski razred posvetil se je učiteljsku.

Leta 1873. 1. novembra vsprejme prvo službo in sicer kakor prov. podučitelj pri Mariji Devici v Pušavi na slov. Štajerskem. Po šestmesečnem službovanju ostavi to mesto ter se preseli v Mengeš na Kranjsko, kjer ostane 2½ leta. Potem dobi učiteljsko službo v Postojni. 6 let je tu uspešno poučeval ter bil znan kot dokaj vešč učitelj. L. 1880. dobi izpraznjeno nadučiteljsko službo na štirirazrednici v Senožečah, kjer je deloval do svoje smrti.

V prvih letih svojega učiteljevanja se je ranjki Pavle mnogo ter vpešno bavil z naravoznanstvom. Proučil je precej floro na Notranjskem ter v entomološkem oziru pokrajine Notranjske dobro poznal. Priredil je lepe zbirke, zlasti je imel lep herbarij. — L. 1889., ko so učitelji postojinskega šolskega okraja izdali „Postojinsko glavarstvo. Zemljepisni in zgodovinski opis“. (V Postojini. Založil in tiskal R. Šeber. 1889) je tudi ranjki P. Kavčič spisu kot dodatek pridejal svojo „Entomologijo in Floro“ za Notranjsko.

Slednja leta je ranjkega usoda mnogo preganjala; zlasti obiteljske razmere provzročile so mu dosti skrbj ter povspešile njegovo rano smrt.

Toliko v spomin nekdanjemu sotrudniku! Blag mu spomin!

Na Hrastniku, 7. oktobra 1895.

Armin Gradišnik.

(Novi minister za uk in bogočastje.) V novem ministerstvu Badeni je imenovan ministrom za uk in bogočastje zopet baron Gautsch.

(Izpiti za učno usposobljenost) se pričnejo v Ljubljani dne 4. novembra t. l. Prošnje morajo biti pri ravnateljstvu izpraševalne komisije do 26. oktobra.

(Sodba o važnosti „Knjižnice za mladino“.) Gospod Jan Lego je poslal gosp. predsedniku „Zaveze“ sledeče pismo:

Blagorodni gospod!

Slavna „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ me je o priliki svojega letošnjega zborovanja imenovala svojim častnim članom.

Brzobjavno poročilo o tem odlikovanju me je res zelo iznenadilo, ker predobro vem, da moje zasluge niso tolike, da bi bil v sanjah smel kaj sličnega pričakovati. Vse, kar sem za povspešitev vzajemnosti mej slovenskim in češkim učiteljstvom, oziroma šolstvom storil, je v mojih očeh tako nezatno, da

moram uzrok tistega odlikovanja iskati le v veliki hvaležnosti, ki je jeden izmed mnogih krasnih značajev slovenskega naroda. Vsa moja dela na tem polju so sicer v lepih začetkih, pa vendar le v začetkih. Da se pa dovršč, s tem zagotavlja me rodoljublje, navdušenost in vstrajnost slovenskega učiteljstva. Največje važnosti pa pripisujem knjižnici za mladino, ker sem po najnovejši zgodovini češkega naroda prepričan, da more narod le takrat tujih vplivov prost, svoj in krepak postati, ako se odgoji v čitateljski narod. Če tedaj še doživim takega razvoja slovenske književnosti za mladino, da bode imela vsaka slovenska šola svojo knjižnico, ne samo za nežno, ampak tudi za odraslo mladino, najsrečnejšega bodem se čutil ter si rekel: Zastonj nisi deloval! Da se to v malo letih uresniči, želim si najiskreneje za slovenski narod.

Zahvaljajoč se vsem gospodom učiteljem kar najtopleje za njihovo naklonjenost, s katero so me toliko odlikovali, sem Vašemu blagorodju ves udani
Jan Lego s. r.

V Žižkovu, v dan sv. Václava 1895.

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Jurij Adlešič, naduč. v Šmartnem pri Litiji je premeščen za šolskega voditelja v Krško. Gospod Rihard Kokot, poduč. v Vojniku, je dobil učiteljsko službo in začasno šolsko vodstvo pri Sv. Duhu v Ločah. — Gosp. Jožef Kostanjevec s Cola je imenovan nadučiteljem v Premu. — G. Hinko Podkrajšek, učitelj v Kranji, je imenovan zač. strokovnim učiteljem na strokovni šoli za lesno obrt v Ljubljani. Gdč. Justina Lavrič, otr. vrtnarica v Ljubljani, je dobila II. učno mesto v Poljanah, gdč. Pavlina Kren, sedaj v Knežaku, pa II. učno mesto v Breznici. Gosp. Alojzij Gorjup, dosedaj na Trati, je imenovan začasnim učiteljem v Postojni. — Gdč. Armina Lapajne je nameščena kot suplentinja na štiriraz. celjske okolice. Gospa Vincencija Puppis v Košani in gdč. Marija Mahorič v Šturjah ste stalno nameščeni. Na novo so začasno nameščeni učit. kandidatje oziroma kandidatnje: gg. Edvard Markušek na jednorazr. v Podkrajji; Leopold Čulak za podučitelja v Ribnici (Štaj.); Matej Jug na jednorazr. v Colu; Rudolf Zoré na II. učno mesto v Komendi; Karol Miklitsch za supl. na c. kr. rudn. šoli v Idriji; Ant. Munda za poduč. v Št. Jurji ob j. ž.; Albin Schmidt za supl. na celjski okolici in Karl Unger za poduč. v Pišecah; gdč. Marjeta Dobrin za podučit. v Vozenici; Leopoldina Franz za pom. učit. v Zalemlogu; Josipina Jošt za poduč. v Spod. Polskavi; Karolina Klemenčič za II. učit. na Trati; Eleonora Kremžar za podučit. pri Sv. Jederti nad Lašk. trgov; Zofija Modrijan za II. učit. v Črnem vrhu; Ivanka Novak za poduč. v Galiciji; Armina Perhauz za poduč. v Artičah; Anka Prevc za zač. učiteljico v Vipavi;

Marija Puppis za začetno učiteljico v Premu. Gosp. Pavel Kavčič, naduč. v Senožečah in gosp. Hrabroslav Volarič, nadučit. v Devinu, sta umrla. N. v m. p.!

Poslano.

Celjski „Domovini“ v pojasnilo in odgovor.

V številki 27. od dne 25. septembra t. l. se je „Domovina“ kaj hudo zrepencila nad tistimi slovenskimi učitelji, ki so se udeležili zborovanja štajerske učiteljske „Zaveze“ v Voitsbergu. Mi bi se sicer za ta junaški napad, kakoršnih smo v „Domovini“, zlasti kadar poroča kaj o šolstvu, že navajeni čitati, prav nič ne zmenili, ako bi tako mogočno ne trdila, da je bilo to brez potrebe in ako bi tako oblastno ne povpraševala po rodoljubji odposlancev slovenskih učiteljskih društev k zborovanju v Voitsberg. Tudi vsiljevali so se baje slov. učitelji, da si nam draga „Domovina“ čisto nič ne pove, komu, kedaj in kako, kar bi vsekako radi izvedeli. Morebiti pa vse to izvira odtod, ker se dotičniki niso popred pri poročevalcu „Domovine“ zglasili, ker niso ponižno in udano pri njem prosili dovoljenja, smejo-li iti k zborovanju ali ne. Ko bi bili to storili ter bi si bili poleg tega kakor za popotnico kupili še nekaj „rodoljubja“, kojega ima gospod poročevalec „Domovine“ vedno dovolj na razpolago, no! potem bi morebiti ne bili prišli v toliko nemilost pri gospodu, ki svoja poročila o šoli in učiteljstvu zajemlje navadno iz precej kalnih virov. Zakaj so pa vendar odposlanci slovenskih učiteljskih društev šli v Voitsberg? Gotovo le zato, ker je bila to njihova dolžnost, ker so jih društva v ta namen izvolila, ter jim ob enem naročila, da tamkaj skupno zagovarjajo težnje vsega štajerskega učiteljstva. Odposlanci so bili zavezani, da se zborovanja udeležijo in torej to ni bilo brez potrebe, kakor trdi „Domovina“ pač pa jih prav brez potrebe „Domovina“ radi tega napada. Hudovati bi se morala v prvi vrsti pač nad slovenskimi učiteljskimi društvi, ki so k „Zavezi“ zopet pristopila ter so tudi svoje odposlance izvolila. Da so le-ti ostali doma, bi bili zanemarili svojo dolžnost in izgubili tudi zaupanje svojih tovarišev. Učiteljstvo vse dežele ima mnogo skupnih interesov zlasti sedaj, ko gre za zboljšanje gmotnega stanja štajerskega učiteljstva. Ali pa gospod poročevalec „Domovine“ misli in hoče, da bi slovensko učiteljstvo ne smelo na primernem mestu povzdigniti svojega glasu, da bi ne smelo na javnih shodih tirjati svojih pravic! Da! če nas velespoštovani in oblastni gospod poročevalec „Domovine“ zagotovi, da se naše želje kmalo izpolne tudi brez vsakega našega truda in sodelovanja, no, potem bomo pač kaj radi in veseli ostali doma za petjo, in celo hvaležni mu bomo, ker nam ne

bode treba križem sveta hoditi. Dokler se pa to ne zgodi, naj nam gospod poročevalec „Domovine“ nikar prehudo ne zameri, ako se bomo tudi še nadalje skupno z našimi tovariši na zgornjem in srednjem Štajerskem potegovali za svoje interese, zlasti, ako se bodo le-ti proti nam obnašali vedno tako taktno, kakor so se letos. Slovensko učiteljstvo pa je celo lahko ponosno na tistega svojih zastopnikov pri zborovanji, ki je sè svojim temeljitem in popolnoma dovršenim govorom ves zbor kar očaral. Da so se nekateri naših slovenskih zastopnikov izvolili celo v društveni odbor — imena teh najdejo se v 18. številki tega lista — na to pa „Domovino“ še posebno opozorimo radi tega, da prihodnje svoje posebno priostrene pušice tudi proti njim izproži. Kar se pa tiče rodoljublja naših odposlancev, rečemo samo toliko, da so bili med njimi dovolj znani, značajni in delavni rodoljubi, da-si svojega rodoljublja ne obešajo na vsak plot. Prepričani smo tudi, da na svojem rodoljubji pri zborovanji v Voitsbergu niso prav nič izgubili s tem, da so tamkaj skupno z zgornje- in srednještajerskimi učitelji zagovarjali interese šolstva in učiteljstva. Dosledno bi morala „Domovina“ tudi slovenskim poslancem, ki hodijo v Gradec in na Dunaj, očitati pomanjkanje rodoljublja in morebiti, da bi imela dostikrat za to vzrokov dovolj, morebiti celo več, nego pri naših odposlancih. Vendar pa nam ni znano, da bi se bilo našim slovenskim poslancem očitalo pomanjkanje rodoljublja zato, ker hodijo v nemški Gradec in nemški Dunaj. Tudi jako dvomimo, ima-li gospod poročevalec „Domovine“ za „Zavezo“ slovenskih učiteljskih društev več zaslug, nego jih imajo nekateri naših odposlancev, ki so bili pri zborovanji štajerske učiteljske „Zaveze“ — jeden od teh je celo častni član „Zaveze“ slovenskih učiteljskih društev, koja čast se mu vendar ni izkazala brez vseh zaslug. — „Domovini“ pa svetujemo, da si naprosi, kadar bode o šolstvu in učiteljstvu kaj poročala, v šolstvu izvedenega in tudi resnicoljubnega moža; le taka poročila od takih mož se naj prijavljajo. Slovensko učiteljstvo nikakor ne zahteva, da bi se šolsko vprašanje ne smelo javno razpravljati, temveč nasprotno to prav iz srca želi, kajti šola je javna naprava in učiteljstvo je javno osobje, temeljite, stvarne razprave pa bodo dobri stvari vedno koristile. Vse drugače pa je, ako prihajajo taka poročila od čisto navadnih časnikarskih šušmarjev, ki pobrkujejo po ulicah in raznem časopisji, ter potem svojo mavho izpraznujejo po raznih listih, samo da si morebiti par krajcarjev prisluzijo ali pa, da se izpolnijo prazni predeli v listih. Taki ljudje dobri stvari mnogo škodujejo, list pa, ki s takimi praznimi, dostikrat celo neresničnimi pobrkji polni svoje prostore, si bode pač težko pridobil med razumnejšim čitateljem potrebne veljave in odločujočega upliva.

Razpis natečajev.

Št. 311

Podučiteljsko mesto.

III. Na štirirazrednici pri Sv. Antonu v Slov. goricah ima se popolniti podučiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje prošnje, s spričevalom o zrelostnem izpitu oziroma učni usposobljenosti in z domovnico redno opremljene **do 15. oktobra t. l.** pri krajnem šolskem svetu Sv. Antona.

Okr. šol. svet Šentlenartski, 17. sept. 1895.

2-2

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 316.

Podučiteljsko mesto.

III. Na štirirazrednici pri Sv. Rupertu v Slov. goricah ima se s 1. novembrom t. l. namestiti podučitelj ali podučiteljica definitivno ali provizorično.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje prošnje, s spričevalom učne usposobljenosti, ozir. zreloizpitu in z domovnico opremljene, **do 25. oktobra t. l.** pri krajnem šolskem svetu Sv. Ruperta v Slov. gor.

Dotična učiteljska moč dobi prosto stanovanje in letno plačo po III. plačilnem razredu.

Okr. šol. svet Šentlenartski, 28. sept. 1895.

1-2

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 402

Podučiteljsko mesto.

II.

Na ljudski šoli v Črešnjevcih, sedaj v štirirazredno razširjeni, ima se do 1. novembra popolniti podučiteljsko mesto definitivno ali provizorično.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje prošnje s spričevalom o izpitu zrelosti ozir. učne usposobljenosti in domovnico opremljene, **do 18. oktobra t. l.** pri krajnem šolskem svetu v Črešnjevcih.

Okr. š. svet Slovenjebistriški, 17. sept. 1895.

2-2

Predsednik: Kankowsky s. r.

Štev. 2.

Razglas.

Izpiti učne sposobnosti za občne ljudske in za meščanske šole pričnejo v letošnjem jesenskem roku pri podpisani komisiji **dne 4. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj.**

Po predpisu opremljene prošnje dovoljenja k tem izpitom morajo priti predpisanim potom najpозnejše **do 31. oktobra t. l.** k ravnateljstvu komisije. **G. kr. izprašev. komisija za občne in za mešč. šole v Mariboru,** dne 2. oktobra 1895.

Katera definitivna učiteljica

bi hotela menjati službo s koleginjo v majhnem mestu ob železnici na Kranjskem?

Le učiteljice nastanjene v kakem mestu ali trgu naj se blagovoljno oglašé. Prijazne ponudbe naj se pošljejo **do 31. oktobra t. l.** uredništvu „Popotnika“.

Č pričetku šolskega leta

priporoča knjigotiskarnica sv. Cirila v Mariboru častitim šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom vse potrebne

---

SOLSKE TISKOVINE ◆

(slovensko-nemške).

Tudi se priporoča za izdelovanje uradnih ovitkov (kuvertov) z firmo
po najnižjih cenah
z zagotovilom točne postrežbe.

Vsebina. I. Sedmi občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“ v Novem mestu 4. in 5. sept. 1895. — O narodnej vzgoji v Slovencih. (Ivan Stukelj.) — II. Načrt za računanje na jednorazredni ljudski šoli. (L. Lavtar.) (IV.) — III. Dopisi in druge vesti. — IV. Poslano. — V. Natečaji in inserati.